

Teoreticko-historiografický úvod k dejinám karikatúry

Ján Valter

Postavenie karikatúry vo výtvarnom umení a spoločnosti

Karikatúra je, bola a bude významným prvkom výtvarného umenia. Tak, ako sa hovorí v definíciách rôznych encyklopedických a výkladových slovníkov, ide o úmyselne skreslené, prehnané zobrazenie osoby alebo javu, prípadne o kresbu (maľbu), ktorá zvyrazňuje charakteristické črty modelu, aby ho zosmiešnila.¹ V našom príspevku sa budeme zaoberať karikatúrou z výtvarného hľadiska, hoci karikatúra môže byť použitá i v slovesnom (literárnom) a hudobnom prejave.

Mnohí výtvarní umelci používali pri svojich zobrazeniach prvky karikatúry práve pri zobrazení napr. podvodníka, človeka s krivým charakterom, päťolizača a pod. Najlepším spôsobom bolo práve zdôraznenie charakteru postavy skarikovaním jeho vonkajšej podoby – prihrbenosť, úškľabok, znetvorená tvár a pod. Potreba karikovať sa naplno prejavila hlavne vo „verejnom záujme“. Karikatúra bola blízka najširším vrstvám obyvateľstva a dokázala jednoduchou formou priblížiť pre spoločnosť nežiaduce javy, osoby či skutočnosti. Samozrejme v prípade verejného záujmu zohrávala veľkú úlohu účasť spoločenskej ideológie. Karikatúra mohla podporiť oficiálnu verziu spoločnosti, či naopak kritizovať práve štátnu ideológiu.

Pojem karikatúry však nie je možné zúžiť iba na spoločenskú kritiku či satiru niektorých spoločenských javov – vyvíjala sa v rôznych smerovaniach a obsahových zámeroch. Nie je mi známe, že by niekto systematizoval druhy karikatúry podľa cieľovej skupiny recipientov, podľa spôsobu kresby (výtvarné kritérium), podľa spoločenskej závažnosti, humornosti, stupňa satirizácie a pod. Na základe poznania celosvetovej karikatúristickej tvorby som v tomto prvom priblížení pre naše potreby rozdelil karikatúru na skupiny. Ešte pred uvedením tohto rozdelenia si je potrebné uvedomiť, že samotný názov karikatúra, ktorý používame na Slovensku, prípadne aj v niektorých ďalších lokalitách strednej Európy, nie je v celosvetovom meradle celkom presný. V niektorých krajinách sa názov „karikatúra“ (caricature) používa v zmysle portrétneho zosmiešnenia zobrazenia osoby (tzv. portrétna karikatúra). V mnohých krajinách sa používa pre karikatúru pomenovanie „cartoon“. K tomuto výrazu sa pridáva presnejší determinant ako napr. „political cartoon“ (politická karikatúra), „humorous cartoon“ (vtipná, humorná karikatúra), „satirical cartoon“

---

¹ Pozri text k ref. 2-5.

(satirická karikatúra) a pod. V tomto príspevku však nejde o hodnotenie, členenie či názvoslovie karikatúry vo svetovom kontexte, a preto pre naše potreby budeme aj naďalej používať názov karikatúra.

Tak, ako sa v priebehu vekov vyvíjalo výtvarné umenie, vyvíjala sa aj karikatúra. V mnohých prípadoch bola dokonca so svojím obdobím a spoločenskou klímou spätšia ďaleko viac ako iné druhy umenia. Určite najviac reagovala na spoločenské zmeny politická karikatúra (spoločenská, satirická), ale nevyhli sa tomu ani jej ostatné druhy. Po obsahovej stránke vždy reflektovali situáciu v krajine vzniku a samozrejme aj vzťah k daniu v celom svete. Takisto humor mal v rôznych obdobiach svoje špecifiká, i keď humoristická karikatúra je zo všetkých ostatných druhov najnadčasovejšia a najkozmpolitnejšia. Dokázala svojím obsahom preklenúť často aj celé storočia a kontinenty. V tomto ohľade pochopiteľne bola najvýraznejšia karikatúra bez slov, ktorá je skutočne medzinárodná. V prípade politickej karikatúry sa však veľmi často využíval písaný komentár, ktorý dokresľoval naznačenú pointu. Inak to nebolo ani pred sto rokmi a nie je to inak ani v dnešnej dobe.

Ďalšou črtou karikatúry ako odvetvia výtvarného umenia bolo jej výtvarné stvárnenie. Pochopiteľne ani karikatúra sa celkom nevyhla rôznym prúdom výtvarného umenia a módnym či aktuálnym výtvarným prúdom veľmi často zanechal jasné stopy na dobovom stvárnení. V rôznych obdobiach sa karikatúre venovali aj mnohí významní výtvarníci, známi celým svojím výtvarným dielom. Z hľadiska poslania karikatúry vyplýva, že formálna (výtvarná) stránka karikatúry nemohla byť úplným zrkadlom výtvarného smeru. Karikatúra je predsa len určená širším vrstvám obyvateľstva a nielen milovníkom výtvarného umenia, a tak aj výrazové prostriedky museli byť ďaleko "čitateľnejšie". Kresba, ktorá by v pravom slova zmysle bola "zakódovaná" do jazyka napr. abstrakcie, by pravdepodobne nesplnila svoje základné poslanie. Karikatúra by totiž mala byť zrozumiteľná aj bez hĺbkového štúdia úmyslu autora a mala by byť schopná odovzdať svojim divákovi aktuálny skarikovaný postreh z politickej, prípadne z inej oblasti spoločenského či bežného života. Najsilnejšiu výtvarnú skratku a formálnu blízkosť k ostatnej výtvarnej tvorbe asi znesie poetická a filozofická karikatúra. Tieto dva druhy sa preto nevyskytovali príliš frekventovane v aktuálnych denníkových glosách, ale skôr v časopisoch venujúcich sa viac užšej skupine respondentov (literárne časopisy, filozofické úvahy, kritické články k spoločenskému daniu a pod.). Napriek tomu i tento typ karikatúry dokázal dokonale kopírovať spoločenskú situáciu a súčasne výtvarne "skresľovať" aktuálne neduhy spoločnosti. Nadčasovo tak hovorí o svojej dobe v širšom spoločenskom kontexte. Veď politická situácia v krajine sa vo svojich rysoch nezriedka opakuje, menia sa iba mená politikov, politických zoskupení či rôznych iných aktivistov.

Definícia a delenie karikatúr

Karikatúru definujú rôzni autori takto:

Karikatúra – úmyselne skreslené, prehnané zobrazenie osoby alebo javu; objavila sa v antike, ako samostatný výtvarný odbor sa vyhranila v Anglicku koncom 18. st., v 19. st. sa rozvíjala hlavne vo Francúzsku a vznikali samostatné časopisy sústreďujúce politickú a sociálnu karikatúru (La Caricature, Charivari, Punch, Fliegende Blätter, Humoristické listy). Výtvarné prostriedky karikatúry sú expresívne zveličenie a abstrahujúca skratka. Významní karikaturisti: W. Hogarth, F. de Goya, H. Daumier, H. de Toulouse Lautrec, z českých F. Bidlo, A. Hoffmeister.²

Karikatúra – 1. výt. kresba, ktorá zvýrazňuje charakteristické črty modelu, aby ho zosmiešnila 2. zosmiešňujúci opis, charakteristika osoby 3. nepodarená, skreslená napodobenina dačoho.³

Karikatúra – (tal., fr.) Kresba, resp. text zdôrazňujúci charakteristické vizuálne, či duševné vlastnosti osôb, vecí, udalostí a pod. S cieľom spravidla zosmiešniť ich. Je bežnou súčasťou nielen žurnalistického kontextu (predovšetkým satirická a humoristická tlač), ale aj propagačných prejavov, keďže môže zdôrazňovať aj kladné vlastnosti výrobkov a služieb, napr. v reklamných komiksoch, resp. v ďalších, predovšetkým tlačených propagačných prostriedkoch.⁴

Karikatura – (z ital. caricare, franc. charger, nakládati, přetížiti, srv. lat. carruca, carrus, těžký vůz cestovní, nákladní) jest obraz odchyľující se od skutečnosti nadsazováním, přepínáním, upřílišováním znaků charakteristických za tím účelem, aby znaků ty vytknuly se co nejučinněji, ovšem jednostranně. Valnou většinou znázorňují se zveličováním takovým především chyby a nedokonalosti povah i skutků lidských, hlavne pomocí symboliky tvarů tělesných a prostředků výrazu; ...⁵

² *Encyklopedický slovník.* Praha : Odeon & Encyklopedický dům, spol.s r.o., 1993, s. 501.

³ IVANOVÁ-ŠALIGOVÁ, Mária. *Slovník cudzích slov pre školu a prax.* Bratislava : SPN, 1988, s. 257.

⁴ HORŇÁK, Pavel. *Nová abeceda reklamy.* Bratislava : CEA, 2003, s. 174.

⁵ *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD-ROM.* [CD-ROM] Aion CS, s. 1063.

Delenie karikatúr z hľadiska témy a obsahu:

- Politická karikatúra – karikatúra, ktorá sa dotýka nejakej politickej udalosti alebo osobnosti. Pri priamom karikovaní politickej udalosti by sme mohli hovoriť o politickej satire (karikatúre).

- Spoločenská (komunálna) karikatúra či satira – v prípade, keď je politická udalosť karikovaná cez jej dopad na spoločnosť, mohli by sme hovoriť o spoločenskej karikatúre. Často sa spoločenská karikatúra označuje ako komunálny humor.

- Humoristická karikatúra – karikatúra, ktorá sa zaoberá iba humorným karikovaním bežných udalostí v živote človeka. Často sa o nej hovorí ako o vtipе. V tejto veľmi širokej skupine sa prelínajú karikatúry s textom a v rovnakej miere aj karikatúry bez textu.

- Poetická karikatúra – táto kategória patrí do oblasti, kde sa jemne karikujú nejaké javy prakticky bez humorného kontextu, prípadne iba s jemným humorným nadhľadom. Niekedy ju kategorizujú ako poetickú satiru. Prevažne ide o beztextové kresby.

- Portrétna karikatúra – táto kategória je jednoznačná. Ide o portréty známych, prípadne aj menej známych osobností z radov politikov, osobností kultúry, spoločenského života, alebo aj neznámych ľudí. V prípade posledne menovaných ide skôr o veľmi malý okruh recipientov, zväčša z prostredia rodiny, priateľov alebo pracovného kolektívu.

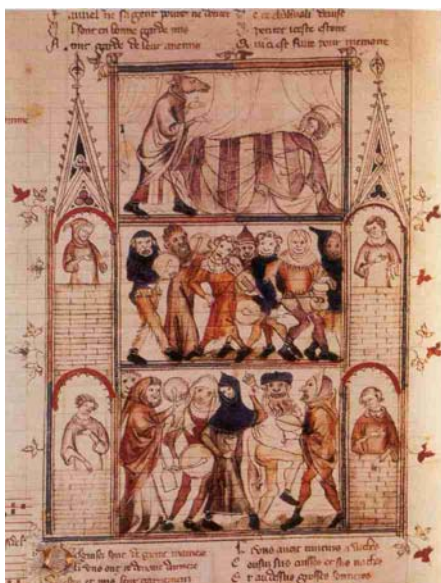
- Filozofická karikatúra – zaoberá sa problémami ľudského myslenia, správania, základnými otázkami existencie. Táto skupina karikatúr nevyvoláva smiech, skôr iba úsmev a zamyslenie. Napriek tomu patrí medzi pomerne rozšírené druhy a veľmi často hraničí s vážnym umením.

- Propagačná karikatúra – využíva sa pri propagácii nejakého výrobku či služby.

Pri takomto delení však musíme mať vždy na zreteli, že deliace čiary medzi jednotlivými kategóriami sú veľmi tenké a prestupné. Nikdy nejde o presnú kategorizáciu a vlastne ako pri všetkých “štatistických” nazeraniach na umenie sú prestupy medzi druhmi plynulé.

Karikatúra v dejinách umenia

Mnohí umelci vo svojej tvorbe karikatúru používali cieľavedome. Až do obdobia, keď sa periodická tlač stala samozrejmosťou, bola karikatúra súčasťou jednotlivých výtvarných diel. Umelci ju nezriedka využívali na expresívne dokreslenie pertraktovanej situácie. Autonómne teda neexistovala a de facto sa termín karikatúra ani nepoužíval. Skôr sa zjavoval termín skarikovanie podobizne, pocitu či udalosti. Tento fakt zdokladujeme na vybraných umeleckých dielach. Samostatná karikatúra sa vo výtvarnom umení začala zjavovať až niekedy v 17. storočí.

Obr. 1 *Román o Fauvelovi*, asi 1320⁶

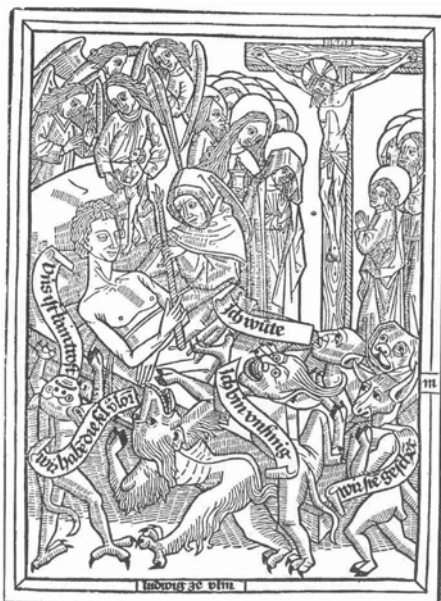
Ilustrácia pochádza z knihy „*Román o Fauvelovi*” autora Gervais de Bus (fr.). Je to satirický román napísaný v komickom tóne. Ide o obžalovaciu reč proti hlavnému radcovi kráľa Filipa IV. Pekného. Meno Fauvel je skratkou francúzskych slov Pätolizačstvo, Lakomosť, Darebáctvo, Nestálosť, Závist’ a Zbabelosť.⁷ Táto ilustrácia je dobrým príkladom definície karikatúry. Autor vložil v rámci svojich kresliarskych schopností do tvárí účinkujúcich na šarivari⁸ úškľabky a výsmešné črty, ktoré by mali definovať vyššie uvedené necnosti. Toto vystúpenie sa malo konať pod oknami Parížanov pri príležitosti novej svadby Fauvela a Márnej Slávy.⁹

⁶ FRONTISI, Claude a kol. *Obrazové dějiny umění*. Praha : Euromedia Group k.s. – Knižní klub, 2005, s. 131.

⁷ *Tamže*, s. 131.

⁸ Šarivari – hromadné vystúpenie cirkusových akrobatov, event. skupinové finále všetkých vystupujúcich v cirkusovom predstavení. *Encyklopedický slovník*, ref. 2, s. 1074.

⁹ FRONTISI, ref. 6, s. 131.

Obr. 2 *Dobry člověk na smrtel'nej posteli*, drevorez okolo 1470 (11, str. 283)¹⁰

Drevorez z knihy „*Umenie dobre zomriet*” využíva karikatúrnu kresbu na edukatívne zobrazenie negatívnych postáv – diablov, ktorí krúžia okolo postele zomierajúceho človeka. Je zrejmé, že obrázok nemal byť vtipnou kresbou na rozveselenie, ale poučným zobrazením potreby dobrého života. Tento princíp skarikovania „zla” sa používa dodnes.

Obr. 3 *Albrecht Dürer, Kristus medzi učencami*, olej na dreve 1506¹¹

Biblický príbeh maliar zvýraznil skarikovaním tvárí učencov, ktoré postavil do protikladu k mladistvému výrazu Krista. Kontrast je ešte zdôraznený protikladom mladých a starých rúk. Škľabiace a bezzubé tváre starcov jasne ukazujú, na ktorej strane je pravda v náboženskom spore.¹² Karikatúra nesmierne pomohla Dürerovi bez náročného vysvetľovania priviesť diváka k očakávanému výsledku.

¹⁰ GOMBRICH, E. H. *Príběh umění*. Praha : Mladá fronta –Argo, 1995 – 2003, s. 220.

¹¹ FRONTISI, ref. 6, s. 220.

¹² GOMBRICH, ref. 10, s. 220.

Obr. 4 Hieronymus Bosch, *Lod' bláznov*, asi 1500, olej na dreve, detail¹³

Bosch zachytáva ironickým pohľadom spoločnosť zloženú z ľudových, buržoázných a cirkevných vrstiev. Obraz je odsúdením spoločnosti priveľmi sústredenej na zisk. Tak ako aj v predchádzajúcom príklade Bosch karikovaním postáv docielil žiadany efekt zosmiešnenia. Najviac zosmiešňuje nielen tváre, ale celú udalosť kompozíciou a “neslušnosťou” situácií.¹⁴

Obr. 5 Giuseppe Arcimboldo, *Leto*, olej na plátne, 1573¹⁵

Obraz leta od Giuseppeho Arcimbolda je síce viac metafora ako karikatúra, no napriek tomu by sa z dnešného pohľadu dal zaradiť do kategórie poetickej karikatúry. Nejde tu vyslovene o zosmiešnenie, ale vyjadrenie tváre pomocou ovocia môže takisto vyvolať úsmev.

¹³ FRONTISI, ref. 6, s. 225.

¹⁴ GOMBRICH, ref. 10, s. 225.

¹⁵ FRONTISI, ref. 6, s. 236.

Obr. 6 Pieter van Laar, *Rímska krčmička umelcov v 17. st. s karikatúrami na stene*, pero a tuš na papieri, okolo 1625 – 1639¹⁶

Dobová kresba Pietera van Laara¹⁷ zreteľne zachytila umelcov pri zábavnom kreslení karikatúr na stenu. Je to iba dokumentácia toho, že aj v 17. storočí bola karikatúra časťou umenia a zábavy.

Obr. 7 Jacobs Jordaens, *Kráľ pije*, olej na plátne, 1638 – 1640¹⁸

Maliar Jacobs Jordaens bol Rubensovým súčasníkom. Na jeho obrazoch bola maliarska vícia naplňovaná prudšími gestami. Aj na obraze *Kráľ pije* tento maliar zdôrazňuje chaotické usporiadanie postáv prehnanou fyziognómiou postáv a ich grimasami. Takýmto karikatúrnym spôsobom sa snažil dokladovať prevrátenie spoločenských hodnôt.¹⁹

¹⁶ GOMBRICH, ref. 10, s. 411.

¹⁷ *Tamže*, s. 411.

¹⁸ FRONTISI, ref. 6, s. 267.

¹⁹ *Tamže*, s. 267.

Obr. 8 Jacques Callot, *Dvaja Pantalóni*, lept, asi 1616²⁰

Na rytinách a leptoch Jacquesa Callota sa zjavovali vysoké štylizované vychrtlé postavy, ktoré používal na vykreslenie ľudskej hlúposti, života vyvrheľov, tulákov, mrzákov a potulných komediantov.²¹ Tento umelec bol výborným kresliarom, a tak mu pri svojej tvorbe nespôbovalo problémy dosiahnuť presne žiadaný efekt. Jeho postavy vyvolávajú úsmev, no súčasne z nich máme pomerne zmiešané pocity smiešnosti a odporu. Presne to by mala vždy vyvolávať dobrá karikatúra. Zvlášť v prípade, keď autor karikuje zlé a nízke vlastnosti človeka.

²⁰ FRONTISI, ref. 6, s. 275.

²¹ GOMBRICH, ref. 10, s. 185.

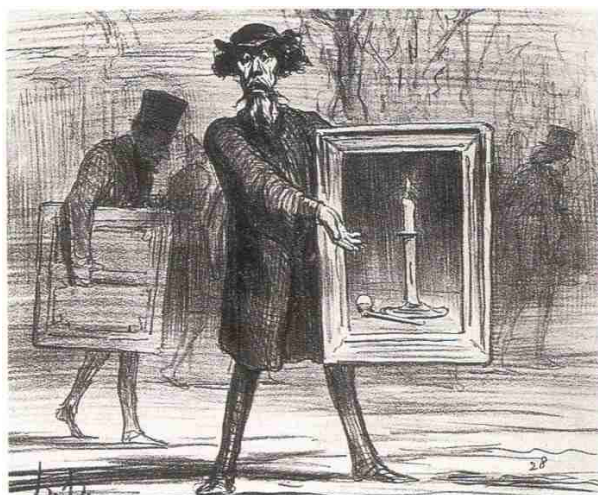

Obr. 9 William Hogarth, *Svadba podľa módy II, Po svadbe: Prebudenie Komtesy*, olej na plátne, 1744²²

Na obraze Williama Hogartha sme svedkami situácie, ktorá sa dá spojiť skôr s typickým moralizovaním ako s karikatúrou. Zobrazuje situáciu po svadbe. V zadnej miestnosti sa prebúdzajú manžel, zatiaľ čo nevesta sa v prednej miestnosti pohráva so snubným prsteňom. Svedkami tejto galantnej ľahostajnosti je sluha a notár, odchádzajúci s peniazmi. Autor predvádza necnosti pomocou vykresľovania postáv.²³ Predovšetkým tvár a postava notára sú zjavne skarikované. No v tomto prípade ide opäť ešte viac o skarikovanie celkovej situácie. Hogarth bol vynikajúci maliar, ale už aj vo svojej dobe bol považovaný za karikaturistu, hoci sa tento pojem vtedy pravdepodobne nepoužíval. Dokladom jeho obľúbenosti bolo množstvo rytín, ktoré boli na základe jeho obrazov vytvárané a týmto spôsobom šírené medzi divákov. Rytina ako grafická technika dovoľovala rozmnožovať repliku maľby vo väčších nákladoch. V tej dobe neexistovala technológia, ktorá by umožňovala nejakým spôsobom rozmnožovať priamo originálnu maľbu. Aj sám Hogarth bol zručným rytcom a niektoré svoje diela vytváral aj touto technikou.

²² FRONTISI, ref. 6, s. 308.

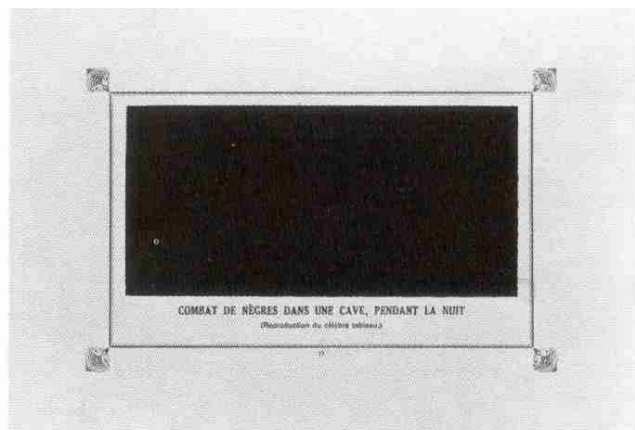
²³ *Tamže*, s. 308.

Obr. 10 Honoré Daumier, *Odmietnutý maliar sa búri: „A toto zavrhlí tí nevzdelaní blázni!“*, litografia, 1859²⁴

Honoré Daumier vytvoril litografiu, ktorá už nesporne patrí do kategórie skutočnej karikatúry. Na obrázku využil všetky atribúty jej tvorby. Tvár maliara nesie prvky zosmiešnenia, kresba je skratkovitá a samotná situácia je spoločenskou karikatúrou. Toto obdobie bolo silne poznačené neustálym bojom akademikov a maliarov, ktorí sa búrili proti akademickosti. Takmer každá verejná výstava alebo salón boli sprevádzané súbojom rôznych skupín výtvarníkov a obecnstva. Hľadanie „pravého umenia“ vyvolávalo neustále spory, čo je kvalitné dielo a čo iba slabým odvarom umenia. Okrem toho vznikali nové výtvarné smery, ktoré súperili s tými odchádzajúcimi. Toto mal na mysli Daumier, ktorý svoju karikatúru ešte doplnil textom. Podľa vyobrazenia (istá neupravenosť, strapatosť, brada, fúzy) by mohlo ísť o člena novej skupiny výtvarníkov, ktorá bojovala proti starším „akademikom“. Ponúka obraz bez hodnoty a pritom je presvedčený, že ponúka pokrok. Takéto spory posúvali umenie dopredu a čas jasne dokázal, ktorí maliari sa zapísali do dejín a ktorí zapadli do ich prachu. Súčasne sa samozrejme posúvala ako jeden výtvarný smer dopredu aj karikatúra.

²⁴ GOMBRICH, ref. 10, s. 533.

Obr. 11 Alphonse Allais, *Súboj černochoh v pivnici uprostred noci*, 1897²⁵

Obrázkom z katalógu k prezentácii „*Výstava inkohherentných umení*” chcel Alphonse Allais prispieť do debaty o modernosti umenia. Autor bol v tom čase preslávený humorista a obrázok to jasne dokazuje. Napriek tomu, že išlo o súboj rôznych myšlienkových prúdov v umení, Allais pochopil, že humorom dokáže zaujať ľudí lepšie ako suchopárnymi traktátmi. Nie je podstatné, či vyhrala tá alebo iná skupina. Dôležité je, že karikatúra sa zjavne dostáva do pozície plnohodnotného nástroja pri propagácii myšlienok.

Obr. 12 George Grosz, *Zrkadlo malomeštiaka*, tuš, 1923²⁶

Plnohodnotná karikatúra Georga Grosza už zapadá do medzivojnového obdobia. S týmto typom karikatúry, obsahovo, či z výtvarného hľadiska sa v tomto období môžeme stretnúť v mnohých krajinách Európy.

²⁵ FRONTISI, ref. 6, s. 385.

²⁶ *Tamže*, s. 425.

Všetky tri postavy majú do tváří vkreslené črty z nasledujúceho autorovho komentára: „Byť Nemcom znamená byť bez vkusu, hlúpym, nevraživým, tlstým, neoblomným [...], zle oblečeným a byť reakcionárom najhoršieho druhu.” Iróniou osudu bol dvakrát odsúdený za neslušnosť práve spoločnosťou, ktorej nastavoval zrkadlo.²⁷

Obr. 13 Pablo Picasso, *Kohútik*, 1938²⁸

Aj veľkí umelci medzivojnového obdobia, ktorých rozhodne nemôžeme zaradiť medzi karikaturistov, využívali karikatúrne prvky vo svojej “vážnej” tvorbe. Pablo Picasso chcel nakresliť malého kohútika. No neuspokojil sa iba s jeho spodobením. Chcel do neho vložiť útočnosť, hlúposť a drzosť. A tak sa rozhodol pre karikatúru. Ako hovorí E. H. Gombrich: „Ale ako je táto karikatúra presvedčivá!”²⁹ Tento spôsob zobrazenia nie je ani politickou, ani spoločenskou karikatúrou, skôr iba potrebou karikatúrnym (a teda veľmi presvedčivým) spôsobom zobrazit’ určitú vlastnosť človeka, zvierat’a, predmetu či situácie. V malej exkurzii do histórie tvorby sme sa stretli s takýmto vyobrazením veľakrát. To dokazuje, že karikatúra mala veľmi silné prostriedky na predkladanie myšlienok takmer vo všetkých situáciách a potrebách človeka niečo kritizovať, vysmiať sa niečomu, alebo to jednoducho iba pomenovať.

²⁷ FRONTISI, ref. 6, s. 425.

²⁸ GOMBRICH, ref. 10, s. 27.

²⁹ *Tamže*, s. 27.

The Theoretic – Historiographical Prologue to the History of Cartoon

For many centuries, cartoon (caricature) has played its part in visual arts. During its evolution it has reflected society events and partially copied trends from other visual arts. Despite that, since approximately the 17th century, cartoon has existed as an independent art and has become a part of visual arts. Cartoon was often more connected to social issues and historical situation than any other type of art. Cartoons with the probably best ability to reflect changes in society of those times were politically oriented. For the first time in history of cartoon analysis, we have divided types of cartoon by its focus in the cartoon analysis. Thanks to the author's rich know-how of Slovak and worldwide cartoon, we could use the following indexing:

- Political cartoon
- Humorous cartoon
- Portrait cartoon
- Advertising cartoon
- Society cartoon
- Poetic cartoon
- Philosophic cartoon

Keywords: cartoon (caricature), visual arts, society, historical events

http://www.fphil.uniba.sk/index.php?id=historia_nova

VALTER, Ján. Teoreticko-historiografický úvod k dejinám karikatúry. In *Štúdie o minulosti*. Historia nova 7. [online] Bratislava : Stimul, 2014, s. 84-97. Dostupné na internete: <http://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/ksd/Hino7.pdf>